

Handlingskompetanse

Formål med kurset

Formålet med kurset er å styrke ansattes evne til å se og handle ved bekymring for at et barn er utsatt for vold og overgrep.

Vi vil også jobbe med forebygging av vold og overgrep, og ivaretagelse av barn med voldserfaringer

Hva skal vi snakke om i dag?

- »» Handlingskompetansemodellen
- »» Barnesyn
- »» Arbeid med barn
- »» Barrierer

Hvorfor bry seg om vold og overgrep mot barn?

JURIDISK BEGRUNNELSE

Vi gjør det fordi loven sier det.

MORALSK BEGRUNNELSE

Vi gjør det fordi ingen barn skal leve med vold.

SAMFUNNSMESSIG BEGRUNNELSE

Vi gjør det fordi tidlig hjelp skaper færre konsekvenser og lavere kostnader for både samfunnet og den enkelte.

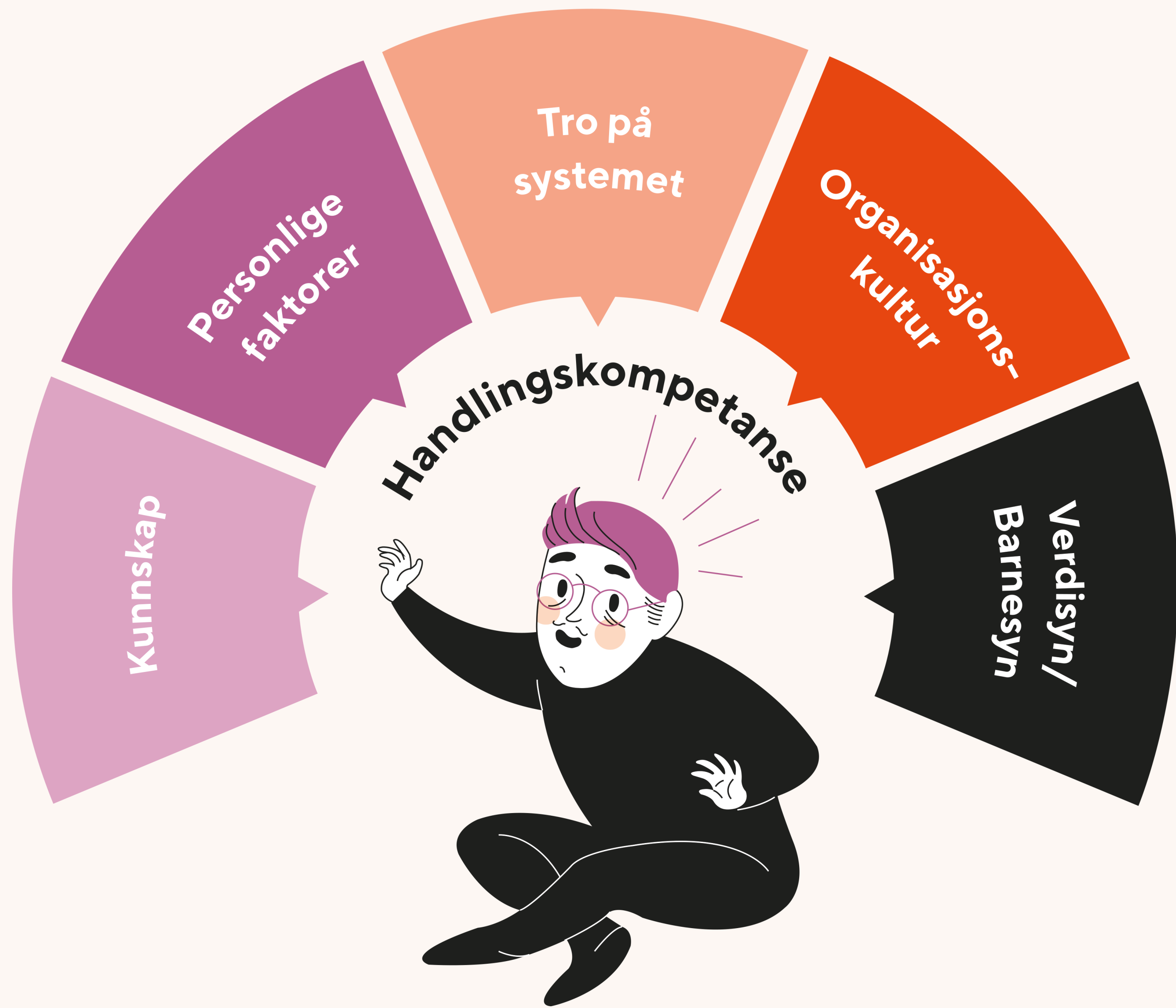

Handlingskompetanse

Stine Sofie
Skolepakke

Stine Sofie
Barnehagepakke

PAUSE

Hjelpeapparatet

- » Fastlege
- » Psykolog
- » NOK. Senter mot incest og seksuelle overgrep
- » Lokalt krisesenter
- » Hjelpetelefon for seksuelt misbrukte 800 57 000
- » Vold- og overgrepslinjen 116 006
- » Familievernkontoret
- » Psykisk helsearbeid/familiesenter
- » Barneverntjenesten
- » Alternativ til vold
- » Familievernkontoret
- » Foreldreveiledningskurs
- » detfinneshjelp.no
- » dinutvei.no
- » Konsultasjonsteam

Barnesyn

»» Hvilke andre syn har vi?

Hvordan vi ser på
barn, påvirker hva
vi gjør i praksis

Barn i talefør alder er den nærmeste kilden til informasjon om eget liv.

Barnet er vanskelig

Barnet har det vanskelig

The philosophy of skill,
not will

Barnet har **for mye**

- » Kontroll
- » Innflytelse
- » Oppmerksomhet
- » Sinne
- » Adferd

Barnet har **for lite**

- » Kontroll
- » Innflytelse
- » Oppmerksomhet
- » Støtte

Barnet har **for mye**

- » Oppmerksomhet
- » Trass
- » Negativ påvirkning
- » Følelser
- » Vilje

Barnet har **for lite**

- » Kontroll
- » Forståelse
- » Trygghet
- » Oppmerksomhet
- » Støtte
- » Ferdigheter

Barn gjør så godt de kan.

Det handler om ferdigheter, ikke vilje.

Bare kom
ned når du er
klar, så spiser
vi sammen

Rampestreker

Oppgave

Hvilke uttrykk hos barn synes du det er krevende å forholde deg til?

- » Sinne
- » Sutring
- » Frekkhet

- » Andre uttrykk

»» CASE – den vanskelige gutten

Phillip (4 år) har de siste tre ukene i barnehagen utagert unormalt mye, han slår andre barn, og på beskjeder fra voksne gjør han stikk motsatt av det som blir sagt. Han svarer deg også på en måte som du opplever som frekt.

I personalet har det bygd seg opp en frustrasjon ovenfor gutten, og Phillip omtales nå som «den vanskelige gutten».

PAUSE

Hjelpeapparatet

- » Fastlege
- » Psykolog
- » NOK. Senter mot incest og seksuelle overgrep
- » Lokalt krisesenter
- » Hjelpetelefon for seksuelt misbrukte 800 57 000
- » Vold- og overgrepslinjen 116 006
- » Familievernkontoret
- » Psykisk helsearbeid/familiesenter
- » Barneverntjenesten
- » Alternativ til vold
- » Familievernkontoret
- » Foreldreveiledningskurs
- » detfinneshjelp.no
- » dinutvei.no
- » Konsultasjonsteam

»» Generelle samtaler med barn om vold

Verktøykasse

» Fysisk vold/familievold

- Voksne skal aldri slå (NRK Super)
- Au! De voksne slår (Fleisxher & Mølbak, 2013)
- Sinna mann (Dahle, 2003)

» Psykisk vold

- Dragen (Dahle, 2018)

» Seksuelle overgrep

- Kroppen min eier jeg (NRK Super)
- Jeg sa ikke kom inn (Rygg, 2005)
- Blekkspruten (Dahle, 2016)
- Filiokus Blåmann-Klåmann (Kvam, 2012)
- Emma sier nei (Rydell, 2017)

» Omsorgssvikt

- Akvarium (Dahle, 2014)

» Hemmeligheter

- Vil du høre en hemmelighet? (Nyhus, 2014).
- Kongene på haugen (Aschjem, 2016).
- Barnestemmen. Bokpakke. (Sølvi Schei)

» Materiell med flere temaer

- Barnestemmen (Schei, 2015)
Vold i hjemmet, seksuelt misbruk, rus, alkoholmisbruk, skilsmisse, psykisk sykdom, tvangsekteskap og mobbing
- Jeg er meg, min meg (Rygg & Aasland, 2016)
- Snill (Dahle, 2002)
- Bildemateriell: Se Venner av Palm og Sollenberg (2011) og bøker av Merethe Holmsen (2011)

» Generelle nettsider

- Jegvet.no (Bufdir)
- Æemæ.no (Sortland kommune)

Verktøykasse

» Følelser

- Selma og dagen som ble grå (Bø, 2008)
- Den lille boken om følelser (Thorsen, 2009)
- Vondt i magen (Sellevåg, 2016)
- Redd (Fiske, 2009)
- Sinne (Fiske, 2005)
- Forelskelse (Fiske, 2007)
- Sjenanse (Fiske, 2007)
- Hva er følelser? (Svatun, 2007)
- Albert og den hemmelige Skybert (Bergström, 1985)
- Usynlig, Albert Åberg (Bergström, 1998)
- Det er lov å være lei seg (Mundy, 2001)
- Det er lov å bli sint (Mundy, 2007)
- Lillesøster kanin går seg helt bort (Nilsson, 2007)

» Positiv og normal seksualitet

- Barns seksuelle leker (Friis, 2019)
- Hvordan lager man en baby (Fiske, 2019)
- Hur görs bebisar? (Silverberg, 2014)

» Kroppen

- Kroppen (Torgersen, 1981)
- Alle har en bakside (Fiske, 2014)
- Hele meg (Bergsvik, Landro & Hatløy, 2019)

Verktøykasse

»» Vennskap og utenforskap

- Mattias er alene (Lund & Fosse, 2014)

»» Skilsmisse

- Ulla hit og dit (Tinnen & Dokken, 2010)
- Koppen med skår (Rygg, 2007)
- Pappa kommer (Lindahl & Kvarström, 2006)
- Krigen (Dahle, 2013)
- Even og skilsmissen (Haaland & Landsem, 2005)

»» Døden

- Hva skjer når vi dør? (Dyregrov, 2010)
- Alle døde små dyr (Nilsson, 2006)

»» Rus/psykiatri i familien

- Håret til mamma (Dahle, 2007)
- Jeg skal passe på deg (Bergem, 2015)
- Pappa'n min er syk i tankene sine (Bergem, 2013)
- Når mamma og pappa drikker (Rosenbeck og Thormann, 2002)

»» Fosterhjem og fengsel

- Cornelia flytter i fosterhjem (Fyhn-Pettersen, 2012)
- Pappa sitter i fengsel (Omsèn, 2014)

»» Pornografi

- Sesam sesam (Dahle, 2017)

Bokmål

Jeg vet

Til den voksne
VEILEDNING OG RESSURSER

«Jeg vet» er en gratis læringsressurs for barnehager og skoler om mobbing, vold, overgrep og barns rettigheter. Innholdet er knyttet til rammeplan for barnehagen og læreplan for skolen. «Jeg vet» er utviklet av Salaby i samarbeid med Redd Barna, på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

Barnehage

1.-4. trinn

Stine Sofie
Barnehagepakke

 Stine Sofies
Stiftelse

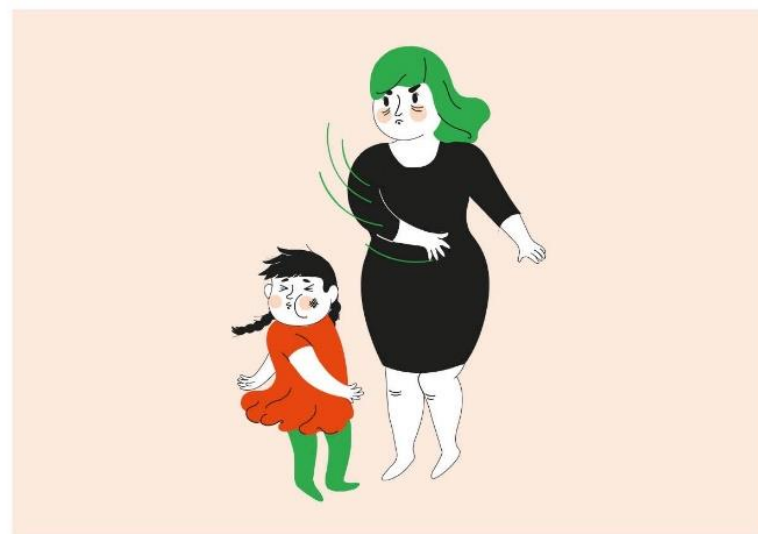

Til samling

Tema: Fysisk vold

Øv deg på å bruke egne ord og setninger.

- **Hva skjer her? (reflekter over bildet)**
- **Hva tenker dere om det som skjer?**
- **Hva kan barnet/barn/du gjøre hvis sånt skjer?**
- **Har voksne lov å slå?**
- **Hvem kan vi si ifra til hvis sånt skjer?**

Andre eksempler å snakke rundt: lugging, klyping, slag med flat hånd, ris på rumpe, sparke, rive/vri i øret, ta kvelertak, bite, dytte (skubbe), gi juling/banke opp, riste hardt.

Tilleggsinfo

Vær konkret og bruk de åpenbare poengene, som at voksne og foreldre aldri har lov til å lugge barn. Eksempel på hva du kan si: «Når en voksen lugger deg, gjør en voksen noe de ikke har lov til. Selv om den voksne er mamma, og hun sier hun har lov til det, så har ingen voksne lov til å lugge barn.»

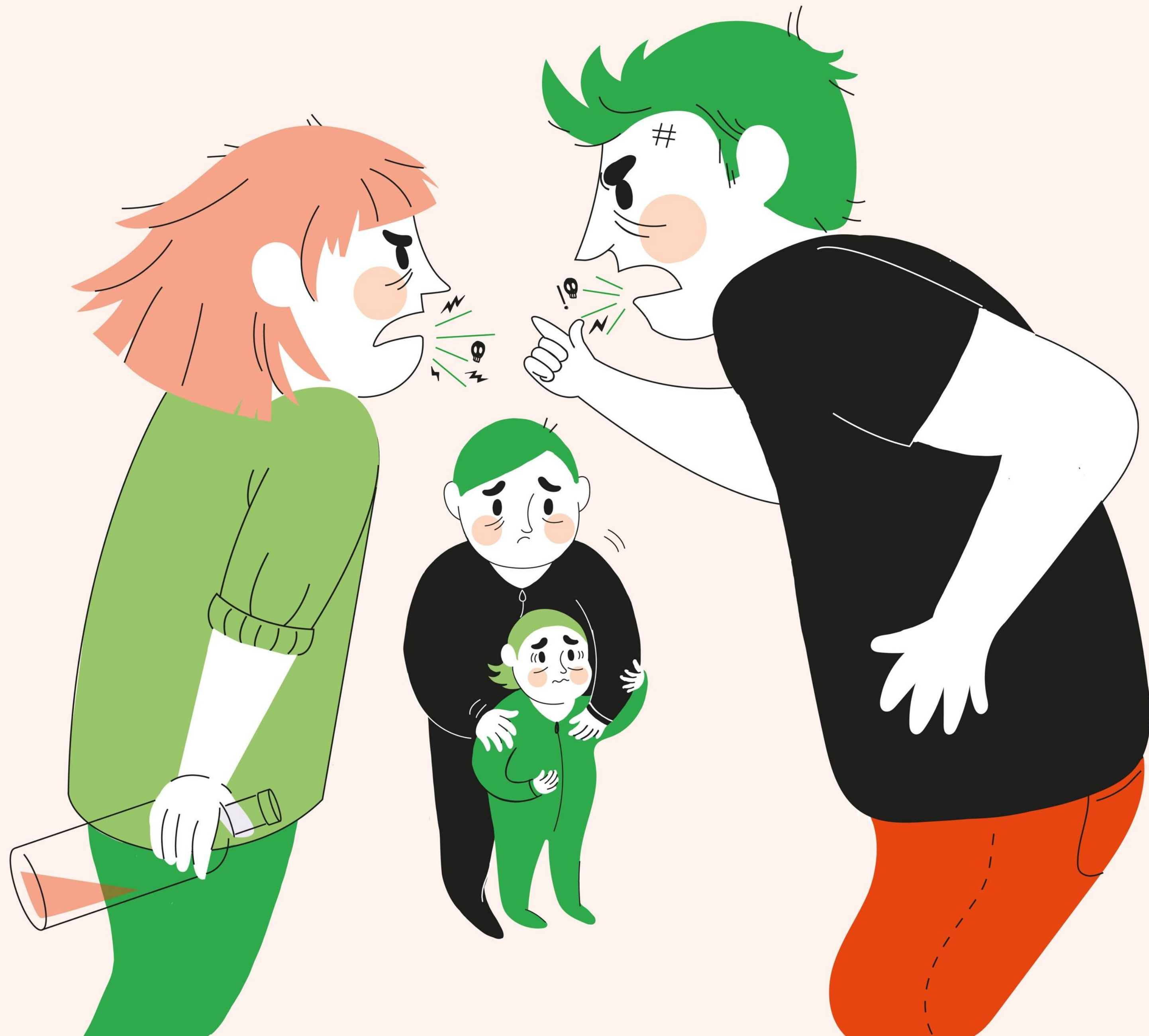
Andre ting å si til barn: «Hvis du sier stopp, og de voksne ikke stopper/hører etter, så er det lurt å si ifra til en annen voksen du stoler på.»

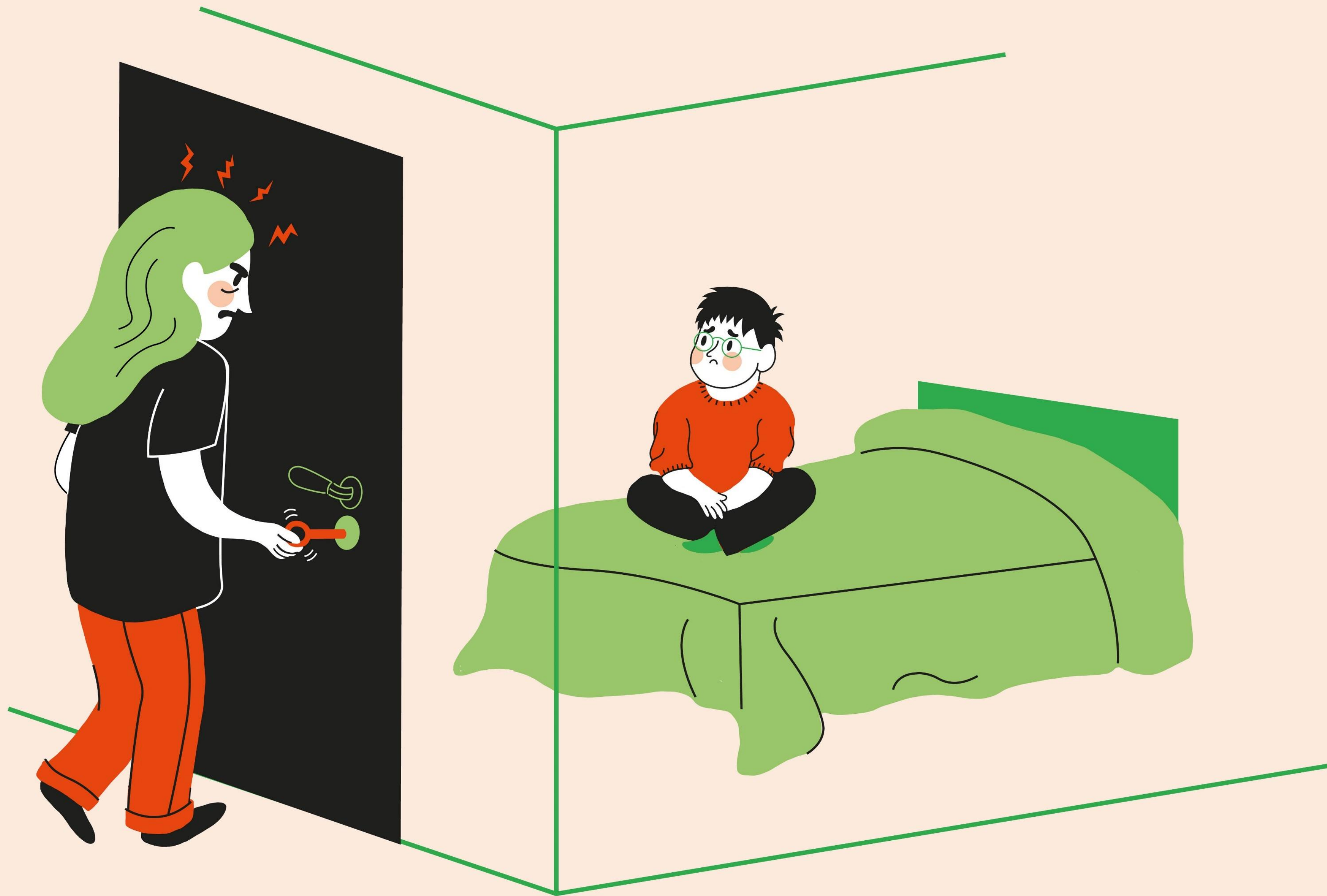

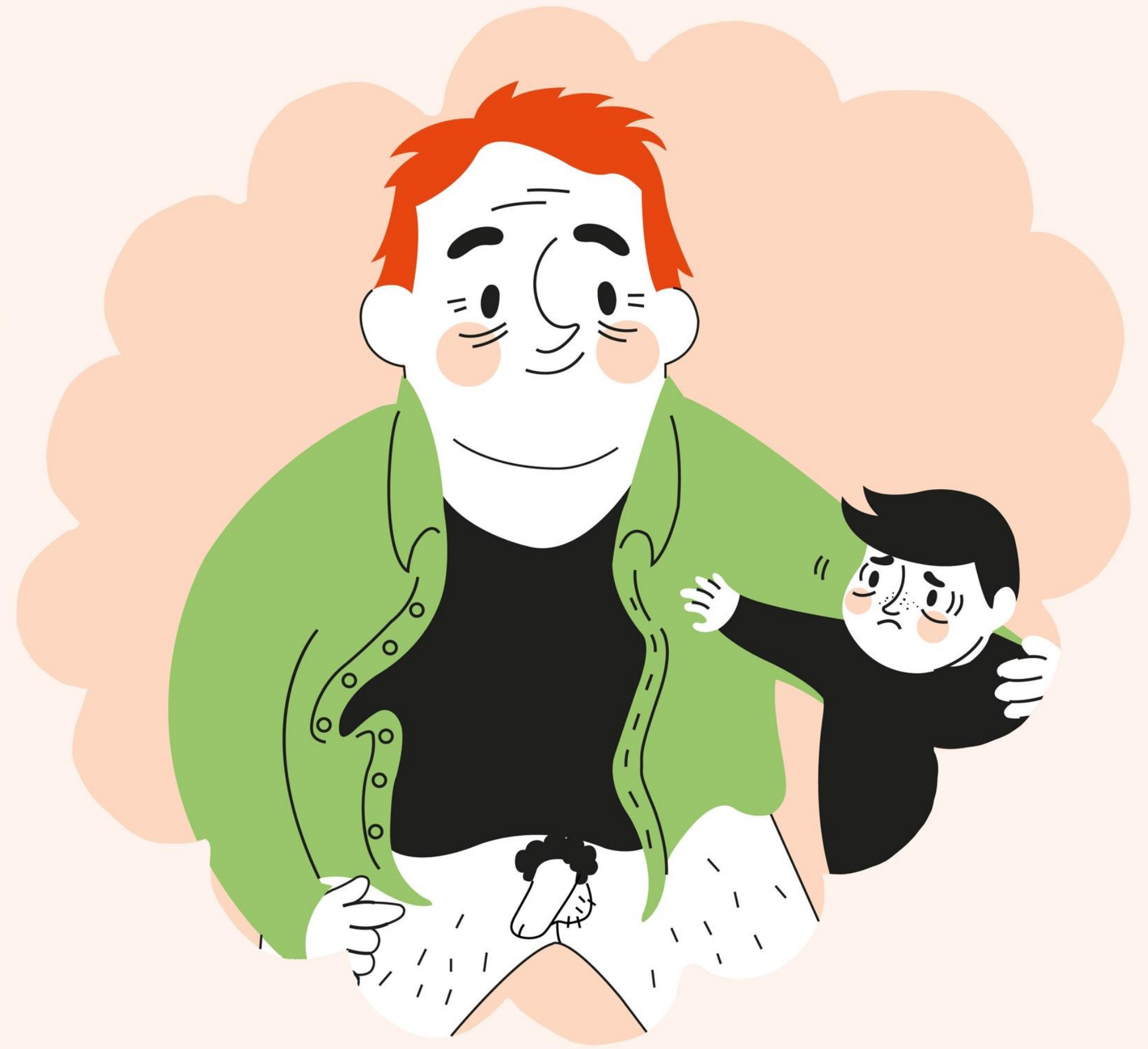
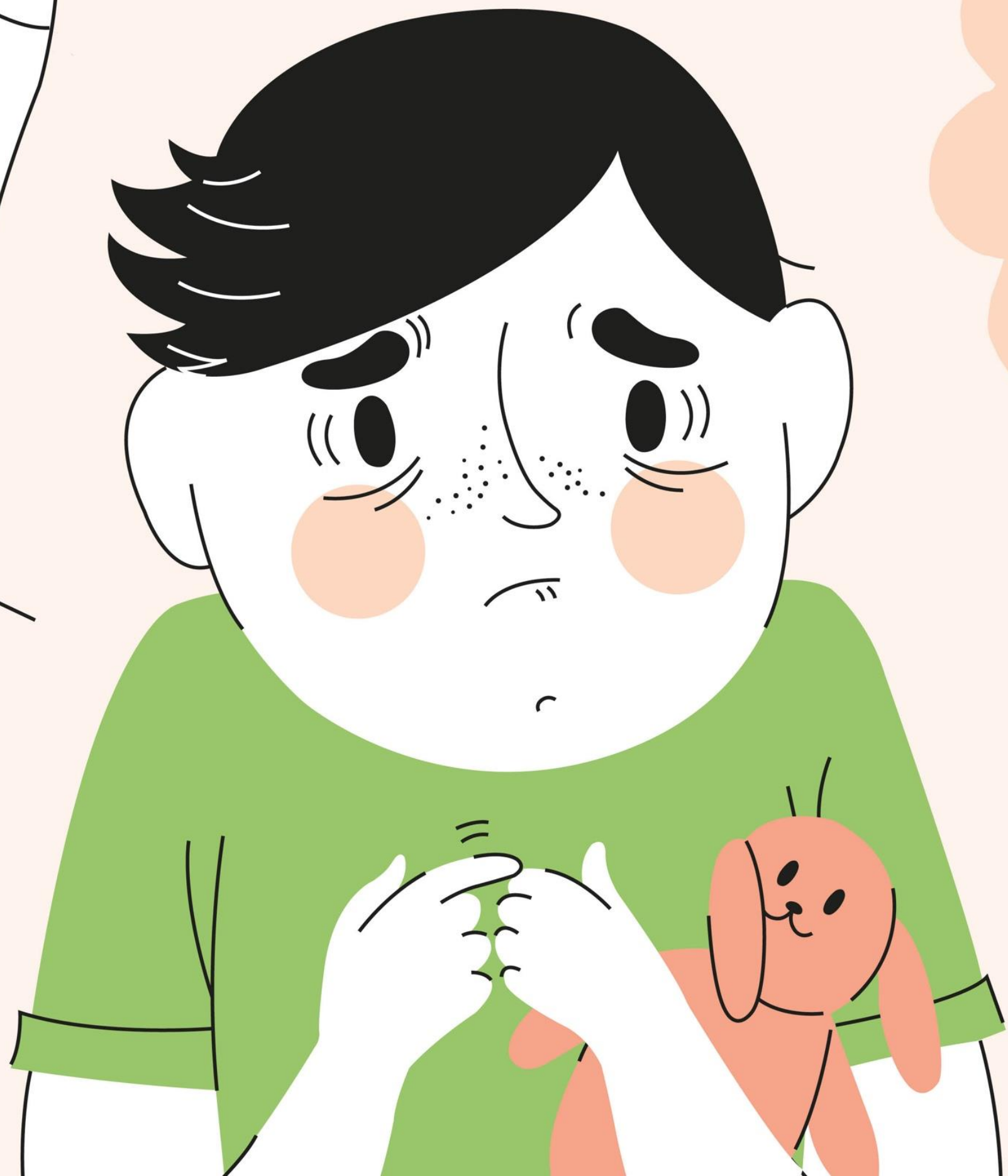

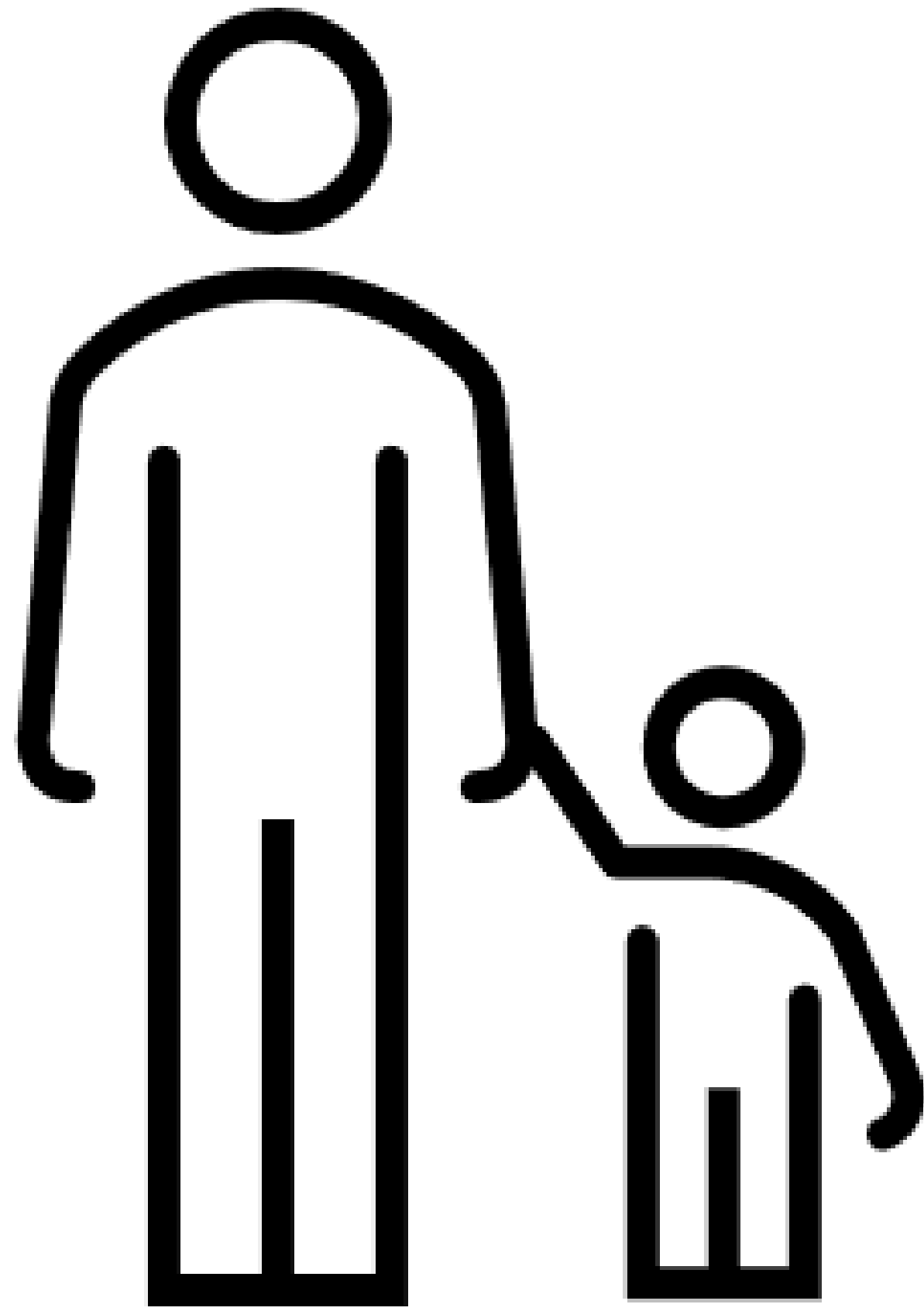
112

PAUSE

Hjelpeapparatet

- » Fastlege
- » Psykolog
- » NOK. Senter mot incest og seksuelle overgrep
- » Lokalt krisesenter
- » Hjelpetelefon for seksuelt misbrukte 800 57 000
- » Vold- og overgrepslinjen 116 006
- » Familievernkontoret
- » Psykisk helsearbeid/familiesenter
- » Barneverntjenesten
- » Alternativ til vold
- » Familievernkontoret
- » Foreldreveiledningskurs
- » detfinneshjelp.no
- » dinutvei.no
- » Konsultasjonsteam

Harald Dean

Utforskende bekymringssamtaler

Samtaler med barn i barnehagen ve
for vold, seksuelle overgrep og om

FAGBOKFORLAGET

KARI MARIE TRØFTEN GAMST

Profesjonelle barnesamtaler

Å TA BARN PÅ ALVOR
2. UTGAVE

UNIVERSITETSFORLAGET

**Hvordan
spørre?**

Dialogiske prinsipp

- **Fri fortelling**
- **Åpne ikke-ledende spørsmål**

Fortell / Si mer om det

- **Åpne fokuserte spørsmål**

*Hva – hvor – hvordan – hvem
(IKKE Hvorfor)*

Dialogiske prinsipp

- **Aktiv lytting**

Genuin interesse, respekt og nysgjerrighet

Pauser og stillhet

Bekreftelser (Mhm...)

Gjentakelse

Oppsummering

Prøv å unngå

Ledende spørsmål
Press og belønning
Bagatellisering
Moralisering
Gjentakende spørsmål
Lukkede spørsmål
Å konkludere for tidlig
Projisering

Barrierer

Barriere

- » Vurderer egen kompetanse eller tilgjengelige ressurser som utilstrekkelig.
- » Engstelse for å gjøre vondt verre.
- » Personlig følelsmessig belastning med å snakke om, og å tenke på barnemishandling.

Unngåelsesstrategier

Barrierer for handling

Faglig

Mangel på erfaring og kunnskap

Frykt for å gjøre vondt verre

Barn er ikke en troverdig kilde

Praktisk

Tid

Opptatt med andre oppgaver

Personlig

Eget ubehag

Redsel for å gjøre feil

Egen barndom

Relasjonelt

Frykt for foreldre

Frykt for kollegaer

Mistillit til barneverntjenesten

Menti

Kode 78 18 47 9

Case 1 >> Silje

Silje (10 år) er moden for alderen og følger godt med på skolen. Hun er svært opptatt av kjærester, og har ved flere anledninger tvunget både gutter og jenter i klassen til å kysse. Hun forsøker til stadighet å få med seg andre inn på rom hvor de kan være alene. En av de andre jentene forteller deg at Silje tar med seg andre fra klassen for å vise kjønnsorganet sitt til dem, for deretter å «forlange» at de også viser sitt.

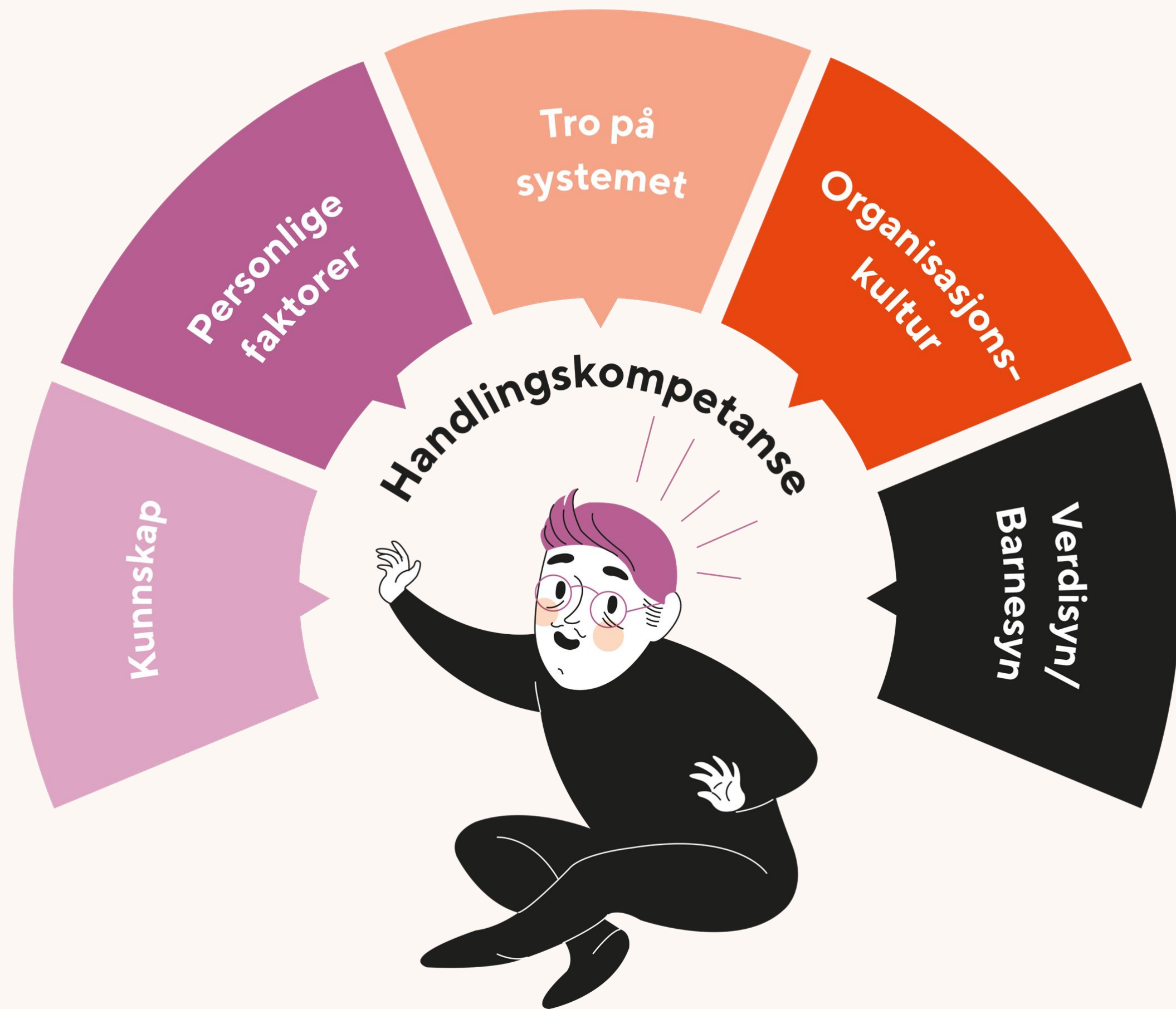
Case 2 >> Sondre

Sondre (2 år) går i barnehagen din. Han er en stille gutt som ofte virker trist, og tar fort til tårene. Han sier at mamma er sint. På oppfølgingsspørsmål trekker han på skuldrene og sier «vet ikke». Dere kjenner mor godt, hun jobber på en barneskole i byen. Far bor i Oslo og har ingen kontakt med Sondre.

Case 3 >> Lise

Lise (6 år) har helt fra 2-års alderen vært svært stor, rent fysisk. Det siste året har det blitt «verre», og hun er nå mye større og tyngre enn de andre i klassen. Hun sliter med å gå på tur, og velger alltid de roligste aktivitetene. Begge foreldrene er tydelig overvektige og nisten består ofte av feit og sukkerholdig mat. Det er forsøkt tatt opp med foreldre, men de sier «hun vokser det nok av seg».

Oppsummering

- » Bevisstgjøring
- » Reelle og vikarierende barrierer
- » Håndtere - akseptere

Styrk din egen handlingskompetanse

- Øv
- Be om tilbakemelding
- Vær usikker
- Be om hjelp
...og stol på deg selv

- Ablon, Stuart (2018, oktober). Collaborative problem solving. Innlegg presentert ved Barnehøydekonferansen, Oslo.
- Albæk, A.U., Kinn L.G., Milde, A.M. Walking Children Through a Minefield: How Professionals Experience Exploring Adverse Childhood Experiences. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1049732317734828>
- Albæk, A.U., Binder P.E., Milde, A.M. Hva hindrer fagfolk i å avdekke vold og overgrep blant barn? <https://psykologisk.no/2019/07/hva-hindrer-fagfolk-i-a-avdekke-vold-og-overgrep-blant-barn/>
- Berg, R. C., Munthe-Kaas, H. M., Baiju, N., Muller, A. E., & Brurberg, K. G. Korrekthet i svar på åpne spørsmål i strukturerte samtaler med barn. <https://www.fhi.no/nyheter/2019/opne-sporsmal-gir-meir-sannferdige-svar/>
- Dean, H (2021). Utforskende bekymringsamtaler. Fagbokforlaget
- Dos Santos, N. E., Jensen, T. K., & Ormhaug, S. M. (2016) Er det så ille å bli spurt om traumer? Barns opplevelser av traumekartlegging i BUP. Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 53, nummer 7, 2016, side 536-545.
- Folkehelseinstituttet (2023). Personlige barrierer for å rapportere mishandling av barn blandt fagpersoner innen utdanning og omsorg for tidlig barn <https://link.springer.com/article/10.1007/s42448-023-00190-9>
- Gamst, K. M. T (2017): Profesjonelle barnesamtaler: Å ta barn på alvor. Oslo: Universitetsforlaget
- Kirkengen, A.L , Næss A.B. (2017)Hviodan krenkede barn blir syke voksne. Univerisitetsforlaget
- Langballe (2011). Den dialogiske barnesamtalen. Hvordan snakke med barn om sensitive temaer. Oslo: NKVTS
- Langballe (2014, oktober). Når det er barnet som vet best. Samtaler med barn om sensitivt tema – en dialogisk tilnærming. Innlegg presentert på konferansen «Barnet & rusen 2014. Nordisk konferansen». Sandefjord.
- Nordanger, D. Ø. & Braarud, H. C. (2017). Utviklingstraumer. Fagbokforlaget.
- Nordhaug, I. (2017): Kva ser vi, kva gjer vi. Bergen: Fagbokforlaget
- NOU 2017:12 Svikt og Svik. Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/a44ef6e251cd443396588483e97402ab/no/pdfs/nou201720170012000dddpdfs.pdf>
- Torkildsen, I.M (2023) Det vi så, var et svik mot barna. Vigmostad og Bjørke
- Vrij, A. (2000). Detecting Lies and Deceit. The psychology of lying and the implications for professional practice. Chichester: Wiley & Sons.
- Blaasvær, N. & Baiju, N. (2019). Opplærings- og informasjonstiltak for barn og unge for å forebygge og avdekke vold, overgrep og krenkelser: Systematisk kartleggingsoversikt. <https://www.fhi.no/publ/2019/opplarings--og-informasjontiltak-for-barn-og-unge-for-a-forebygge-og-avdek/>

Våre aktiviteter:

- Barnehagepakka 5 steder i Agder (gratis)
- Pilotering av skolepakka
- Foredrag
- Juridisk veiledning
- Stine Sofie Senteret

Stine Sofie Senteret gir hjelp og støtte til barn og unge som har vært utsatt for vold og seksuelle overgrep.

Takk for den viktige
jobben du gjør!

» skolepakke@stinesofiesstiftelse.no
barnehagepakke@stinesofiesstiftelse.no

PAUSE

Hjelpeapparatet

- » Fastlege
- » Psykolog
- » NOK. Senter mot incest og seksuelle overgrep
- » Lokalt krisesenter
- » Hjelpetelefon for seksuelt misbrukte 800 57 000
- » Vold- og overgrepslinjen 116 006
- » Familievernkontoret
- » Psykisk helsearbeid/familiesenter
- » Barneverntjenesten
- » Alternativ til vold
- » Familievernkontoret
- » Foreldreveiledningskurs
- » detfinneshjelp.no
- » dinutvei.no
- » Konsultasjonsteam

